

JUNY 2024

#d'AquellesCendresAquestesPedres
#EspèciesRebrotadores

#Juny #AJuny,CorbellaAlPuny

ÍNDEX

<u>Actualitat</u>	<u>3</u>
<u>Ressenyes</u>	<u>24</u>
<u>L'entrevista del mes</u>	<u>32</u>

ACTUALITAT

Experiència del mes a la Marina Alta: Pirates a la costa!

Aquest mes de juny l'equip de la MACMA ens hem posat la motxilla a l'esquena i hem anat a explorar algunes esglésies fortificades i torres de guaita de la Marina Alta. Una volta que et permetrà conèixer els punts més relacionats amb la pirateria a les costes de la nostra comarca. Aquesta experiència està pensada per a fer amb cotxe, moto entre els diferents pobles i caminant o amb bicicleta per dins dels pobles i rutes proposades. Aprendre història d'una manera diferent. Un itinerari dividit en dos dies i 8 municipis per descobrir. Poble a poble, anirem de la costa a l'interior, visitant els elements més emblemàtics relacionats amb el món de la pirateria. Queda't amb nosaltres i anirem desvetllant la història i les curiositats dels pobles i paisatges que hem visitat en aquesta excursió, de la qual nosaltres hem gaudit i ara esperem que la gaudiu vosaltres també.

UN POC D'HISTÒRIA. Sabem d'on venim per decidir on anem.

Entrem en juny i amb ell, el bon temps i les ganes d'anar a refrescar-se a la mar. El fil conductor de l'excursió que vos proposem serà una part de la història que ha marcat/caracteritzat a la població de la Marina i els seus costums.

La Marina Alta i la seua gent sempre ha tingut relació amb la mar: D'una banda, la pesca donava a menjar a la

població, d'altra banda, era una font de perill, tant per les tempestes i onatge com per la pirateria. Aquesta ha estat present durant molts segles en les nostres costes, tot i que va intensificar la seua presència des del segle XVI fins al XVII, no són els primers atacs que rebem. Els pirates i corsaris són tan antics com els homes i la pirateria a la mar ho és des del moment en què es va descobrir l'art de navegar per mar i oceans. Concretament, en la Mediterrània en tenim constància d'aquesta activitat des de l'Antiguitat clàssica.

En primer lloc, abans d'endinsar-nos en la història, cal comprendre alguns conceptes. Els corsaris i els pirates són dues figures diferents. D'una banda, els pirates es consideraven bandolers de la mar que atacaven vaixells i embarcacions sense norma ni llei. El seu objectiu? Saquejar i prendre captius. Generalment, capturaven naus i en el cas de desembarcar, robaven, saquejaven i raptaven persones per a després vendre-les com a esclaus o cobrar un rescat per elles. D'altra banda, els corsaris feien les mateixes accions que els pirates però amb una aparent legalitat, ja que comptaven amb la patent de cors, un permís del rei que els donava 'butlla' per atacar vaixells enemics del seu regne. Amb el temps, aquesta xicoteta diferència va anar esborronant-se fins a considerar-los iguals. La seua procedència era molt diversa (àrabs, francesos, valencians, castellans, catalans, genovesos, portuguesos, etc.), però els que més perill representaven a les nostres costes eren els procedents del nord d'Àfrica, ja que van ser els més persistents en el temps i el que més a prop estaven.

Pel que fa a la defensa del territori, sols els quedava defendre's d'uns i d'altres. Les seues opcions es reduïen a prendre embarcacions i perseguir-les, o bastir fortaleses, torres, cases fortes i muralles, sumades a una vigilància constant per anticipar-se als possibles atacs. Així i tot, durant molt de temps la defensa va ser molt escassa, sols comptant amb algunes talaies i algunes poques fortificacions. No és fins a l'entrada de Felip II al tron, quan es van fer els primers informes sobre la fortificació del Regne de València i arran d'aquests, es construïren torres de

guaita i esglésies-fortalesa que també es podien usar per a vigilància i defensa.

Els atacs en les nostres costes són més freqüents i intensos als segles XV i XVI, però no van ser els primers. Al segle XIV estan registrats dos atacs a les costes de Benissa pels moros del Marroc i la vila de Xàbia atacant amb galeres i atzaures. Al segle següent el panorama canvia molt. És el segle en què més cartes s'envien des de Dénia, Calp i Teulada a València, avisant de pirateria a la costa. Un total de 130 cartes registrades de la Marina Alta alertant dels possibles atacs. Amb aquest nombre tan gran, Dénia va optar per donar moltes llicències a corsaris perquè protegiren el territori i la seua població. Els atacs eren bastant freqüents, ja que l'únic mecanisme de vigilància eren les talaies i no eren prou efectives contra el nombre tan elevat de vaixells enemics.

Al segle XVI, un cúmul de fets faran que siga una època molt complicada per al Regne, marcada pels atacs més intensificats en la història de la pirateria a la nostra costa. Aquest augment en nombre i perillositat està relacionat amb dos altres fets històrics rellevants que influïren la seua presència. Per una part, Carles V estava en guerra amb l'Imperi Turc Otomà, el qual estava aliat amb Algèria, al nord d'Àfrica. Tant Algèria com l'imperi turc tenien una gran flota pirata i els seus atacs a la Mediterrània eren constants.

D'altra banda, després de molt de temps de confrontacions i discrepàncies entre cristians i moriscos, la situació va començar a empitjorar-se. Les desconfiances entre les dues comunitats eren de tal importància i les pressions al rei tals que finalment es va prohibir als moriscos anar a la costa, ja que hi havia la creença que els moriscos eren aliats dels pirates de l'Imperi Turc i d'Algèria i els ajudaven a desembarcar. Mentrestant, al nord d'Àfrica hi havia dues figures que estaven prenent cada vegada més força per atacar a les costes, parlem dels pirates i corsaris Cachidiablo i Barbarroja, dos dels més importants de la història de la pirateria. Tots dos el 1518 devastaven les costes del mar Mediterrani, des de Badalona fins a Alacant, atacant amb

fustes i galeres. Una de les viles que va ser atacada aquell any, va ser Dénia.

Uns anys després, el 1522 es dona la revolta de les germanies. Els cristians comencen a realitzar batejos il·legals als vassalls musulmans que vivien sota el domini cristià. Poc temps després (1525), una junta de teòlegs validaria aquests batejos forçats i quedaria prohibit practicar l'islam, obligant a fer que abandonaren la seua religió, canviant els seus noms musulmans i passant a anomenar-se moriscos o cristians nous, en compte de mudèjars. Açò va portar un increment del malestar i discòrdia dels moriscos fins al punt de voler fugir a l'Àfrica amb l'ajuda dels pirates i abandonar les seues aljames de viles com Parcent, Murla, Vernissa, Benigembla, Alcalalí o Mosquera. Just uns anys després, l'octubre de 1529 es produeix un dels atacs més rellevants en la història de la nostra costa, dirigits per Cachidiablo i el cèlebre pirata Barbarroja –fou l'única vegada en què els pirates es van endinsar tant a l'interior– entrant per l'Olla d'Altea, seguint pel riu fins a arribar a Murla i Parcent, on van arrasar i saquejar les viles. A més, els pirates van deixar completament despoblada l'aljama de Murla, ja que van ajudar 600 persones a fugir amb ells cap al nord d'Àfrica. També van fugir amb els pirates, moriscos de Parcent, Benigembla, Vernissa, Alcalalí i Mosquera i altres cristians que van ser raptats per vendre'ls com a esclaus o demanar rescats.

Els atacs persistiren i el 1548 es dona la Batalla de Calp, on el valencià Vicent Peñarroja va armar galiots a Xàbia per a perseguir els pirates fins a aconseguir la victòria. Dos anys després, el conegut pirata Dragut va intentar desembarcar mil barbarescs prop de Benissa, però no ho va aconseguir. El 1554 Dénia sofreix un atac que és el punt d'inflexió per decidir reforçar les muralles del castell i preparar-les per a les noves tècniques de guerra. El 9 de setembre de 1556 arriben 10 galiots a les costes de Xàbia, finalment els corsaris algerians no van poder atacar i es desviaren rumb a Dénia. A finals d'aquest segle, el 1585 lluitaren soldats de Benissa i Xàbia contra 6 galiots vora el Cap Prim.

Només comença el nou segle, l'any 1600 Calp és assaltat i saquejat amb tres fragates de moros. Trenta-set anys després, les naus mores tornen a atacar Calp aconseguint capturar 400 persones. Les creences de què els moriscos ajudaven als pirates sols feien que augmentar, aquesta desconfiança junt amb altres causes va determinar que el 1609, Felip III va signar el decret que autoritzava l'expulsió dels moriscos de tots els regnes peninsulars, provocant que la Marina Alta perdera quasi el 80% de la seua població. Arran d'aquest despoblament massiu, els habitants de les Illes Balears van vindre a repoblar. Però, després de l'expulsió dels moriscos, els atacs de pirates no desaparegueren. El 1667, dos vaixells (Sant Joseph i Santa Clara) anaven des d'Itàlia a Cadis per abastir-se d'ordi i gra, però a l'altura de Moraira, els pirates barbarescs van aconseguir encallar-los, fent que no arribaren a la seua destinació.

Per acabar, un dels atacs més forts soferts va ser el 22 d'octubre de 1744 que assaltaren quasi 1000 persones a Calp. Per aquest fet històric, el municipi celebra la festa dels Moros i Cristians en honor al Santíssim Crist de la Suor, rememorant aquest assalt. Encara que continuaven havent-hi pirates a la costa, als segles XVII i XVIII s'aprecia una gran diferència als anteriors. A poc a poc els atacs van minvant la seua freqüència i virulència, ja que el 1552 es realitzen diferents informes per a la defensa de la costa i arran d'aquests, Felip II mana a construir diferents torres de guaita i la fortificació d'algunes viles de la costa.

Les torres de guaita formaven un continu al llarg de la costa valenciana per vigilar la mar. Totes comunicades entre elles i amb els centres militars de Dénia i la Vila Joiosa, de manera que estaven connectades visualment per tal que des d'una torre pogueres veure l'anterior i la següent. A la Marina Alta hi havia un total de 9 torres de les quals han sobreviscut sols 7. El sistema de comunicació entre aquestes era a través de fogates. Durant el dia, les torres feien foc tres vegades al dia per avisar que no hi havia pirates a la vista, en canvi, si hi havia possibilitat d'atac, feien senyals de fum per avisar-se.

A la nit el sistema era diferent, si les torres de guaita pegaven foc, era per avisar d'un possible atac.

A part de les torres de guaita, també es van construir les anomenades esglésies-fortalesa, una tipologia d'edifici que combinava la funció militar amb la religiosa. Es caracteritzen per l'abundant presència d'elements defensius en les seues estructures com muralles, torres, fortins i fent servir els campanars com a torres de guaita.

Com hem pogut veure, els pirates i corsaris han format part de la nostra història durant molts segles, fent que, en part, la nostra cultura i patrimoni es caracteritze per aquests atacs.

Curiositats:

- Expressió: "Hi ha moros a la costa".
- Expressió: "Fas més por que una fragata de moros".
- Els pirates musulmans van estar en les nostres costes fins a 1830, quan França conquesta Algèria i acaba amb el focus de pirateria al Mediterrani.

JORNADES PROPOSADES. Pas a pas anem fent camí.

Aquest mes proposem una experiència per gaudir del bon temps, del mar Mediterrani i de la seua relació amb la Marina Alta i proposem combinar les visites a espais emblemàtics amb rutes senderistes i urbanes. Seguint les passes dels pirates, descobrirem vuit pobles de la nostra comarca. El mar, les torres, els forts i les esglésies seran els protagonistes en el mes de juny. Veniu amb nosaltres a descobrir-les.

Per començar aquesta aventura anirem a **Benissa**. El nucli de població de Benissa es concentra en l'interior, però, així i tot, el seu terme municipal (el més gran de tota la comarca, amb 69,7 km²) arriba fins a la costa, per això va patir diversos atacs dels pirates.

Deixarem el cotxe al pàrquing de l'avinguda de la Constitució i des d'ací farem un passeig pel municipi i visitarem la **Placeta de l'església vella** on es trobava

l'església-fortalesa de Sant Pere. Va ser construïda en el segle XVI per a la celebració del culte cristià, però amb funcions clarament defensives a causa de les freqüents incursions pirates que es produïen durant aquest període en tot el litoral mediterrani. Als anys quaranta es va demolir i actualment podem observar una rèplica de la porta gran d'entrada a l'església.

Des d'ací, pararem a esmorzar i agafar forces amb les coques salades que ofereixen els forns i bars del municipi. Ens preparem amb la motxilla i les sabates de muntanya perquè la següent parada és una ruta senderista, la **PR-CV 7 Bèrnia**. Deixarem el cotxe a les cases de Bèrnia al costat del restaurant. Una ruta de dificultat alta que passa per un espai molt rellevant en l'època del regnat de Felip II, el **Fort de Bèrnia**. Construït al segle XVI per a defensar les costes dels pirates berbers, i posteriorment derruït. En aquesta ruta tenim dues opcions, podem arribar al Fort de Bèrnia i tornar pel mateix camí o fer la ruta circular i gaudir de les **Pintures rupestres**, el **Forat** o la **Font de Bèrnia**.

Una vegada tornem al cotxe, ens dirigirem a **Calp**, al pàrquing del carrer Ausiàs March. El penyal d'Ifac, Oltà, el morro de Toix o la badia natural són alguns dels espais

naturals més destacats d'aquest municipi.

Continuant amb les estructures defensives, visitarem el **Torreó de la Peça**, alqueria emmurallada entre els segles XIII i XIV i reforçada al segle XVI a causa dels continus atacs dels pirates.

Seguit baixarem fins a la platja de l'arenal, lloc ideal per reservar un arròs del senyoret, plat originari de Calp i anomenat així, ja que el peix i marisc ve pelat per no embrutar-se les mans. Després de dinar, passejarem per l'arena fina de la platja fins a arribar a **les Salines** de Calp. Una llacuna d'aigua salada plena de flora i fauna. S'han arribat a detectar 173 espècies d'aus, entre elles el flamenc, el bec d'alena comú o les gavines. En direcció al penyal d'Ifac, continuarem caminant fins a **la Llotja**, lloc on els mariners i marineres exposen la pesca als compradors que liciten per les safates que els interessin. Edifici de dues plantes on podrem veure tot el peix que arriba a Calp i amb el qual fan l'arròs del senyoret i altres plats típics del municipi, com la llauna o el blanquet.

En últim lloc, no ens en podem anar d'aquest poble sense conèixer la història de la **Pobla d'Ifac**. Es tracta d'una pobla del segle XIII, recinte emmurallat amb les seues estances,

magatzems, cases i la seua església, fortalesa, dissenyat per repel·lir atacs d'artilleria i impedir que els moriscos es feren forts en la serra, com va passar el 1525. A més, servia per a controlar i previndre els possibles atacs de la pirateria. La vida en la pobla va ser curta, el 1612 s'abandona i s'inutilitza per evitar que fora refugi de bandolers. Actualment no en queda res d'ella.

Seguit, amb el cotxe anirem a Teulada Moraira, concretament ens dirigirem cap al nucli poblacional de Teulada per visitar l'església fortificada de Santa Caterina, situada en la plaça d'Espanya. La seua construcció comença el 1582, després de rebre un atac de pirates, posteriorment, al segle XVIII es fan una sèrie d'ampliacions transformar el temple al XVII. La seua finalitat era defensiva i litúrgica, tot i que hui només podem observar poques característiques defensives, com algun tram de muralla.

Amb el cotxe, anirem a Moraira, zona costanera on podem trobar la Torre del Cap d'Or o Torre del Cap de Moraira. Una de les torres de guaita que es van construir al segle XVI per defensar-se dels atacs de pirates i corsaris. Amb 26 metres de perímetre i 11 metres d'altura, aquesta mostra la necessitat que tenia la comarca de construir un entramat de

torres al litoral per protegir a la ciutadania.

Continuem la visita per l'arquitectura que ens ha deixat el pas dels pirates a les nostres costes amb el **Castell de Moraira**. Construït en l'última època de la pirateria, al segle XVIII. A banda del castell trobem una xicoteta ermita i un aljub, que servia per a abastir d'aigua. La fortalesa va ser restaurada a principis dels anys 80. Per tancar el dia i la visita, en el castell podrem veure una exposició sobre les torres de guaita en temps de Felip II i un audiovisual sobre el mar i la pirateria.

Per acabar aquest dia, visitarem el municipi de **Xàbia** i els seus edificis emblemàtics. Amb el cotxe al **Far del Cap de Sant Antoni**, on es trobava antigament una torre de guaita. Un lloc privilegiat, a 160 metres sobre el nivell de la mar i el punt més proper de la península a l'illa d'Eivissa. La torre, construïda per a la defensa de la pirateria barbaresca, va ser enderrocada el 1855 i substituïda per l'actual far.

Després, baixarem al nucli urbà per visitar l'**església de Sant Bertomeu**, construïda al segle XIV i ampliada al segle XV a causa de l'augment de la població i els atacs dels corsaris i pirates. Podrem albirar a la perfecció l'arquitectura utilitzada en l'època dels barbarescs i tots els seus detalls, ja que és una de les fortaleses millor conservades de la nostra costa.

El municipi de Xàbia també conserva dues torres de guaita construïdes per a la vigilància i defensa de la localitat, però aquestes dues es troben en dos espais privats i no es pot accedir. Parlem de la **Torre del Portitxol** o del Cap Prim i la **Torre d'Ambolo** o torre del Descobridor. Aquesta última la podem observar des del mirador del Castell de la Granadella.

Per acabar el dia, anirem al **port** de Xàbia, caminarem pel passeig i visitarem el mercat artesanal que fan al port cada dia durant juliol i agost i tots els dissabtes i diumenges la resta de l'any. Un lloc increïble per acabar aquest dia, veure el treball dels artesans, sentir el soroll de la mar i sentir l'aire fresc quan es pon el sol a la mar.

El segon dia d'aquesta experiència, continuarem visitant espais i edificis construïts en l'època dels corsaris i pirates, però aquesta vegada, el dia el començarem des de l'interior. Si, els pirates no sols es quedaven en la mar, moltes vegades aconseguïen desembarcar, endinsar-se a les viles de l'interior per saquejar-les i fer captius als seus habitants. Una de les vegades que els pirates més es van endinsar va ser a Parcent i Murla, uns dels pobles que anem a visitar en aquest dia.

Deixarem el cotxe al pàrquing Costera de la Font de **Parcent** i així donar una volta pel xicotet poble d'interior, especialment per l'**església de la Puríssima Concepció**, construït el 1638 sobre un antic temple que va ser derruït per les revoltes de l'expulsió dels moriscos el 1609. Era un temple de dimensions reduïdes i al llarg del temps s'han fet diverses ampliacions. Per ampliar la història sobre aquest municipi, podem visitar també el Museu etnològic anomenat **Cooperativa Agrícola el Progrés**, una almàssera creada el 1915 per a l'elaboració d'oli i vi.

Per anar al següent poble, farem la ruta senderista de **Camins de pedra i aigua**. Aquesta és una ruta que uneix els pobles de la Vall de Pop, però en aquest cas anem a fer sols una part de dificultat baixa, 3 kilòmetres de distància i 1 hora i 15 minuts per anar de Parcent a **Murla**.

El segon municipi que visitarem en aquesta ruta, situat al mig de la vall i a la conca del riu Gorgos. Inclús situant-se a l'interior de la Marina Alta, no es va escapar dels atacs dels pirates, ja que en 1529 la tripulació del pirata Barbarroja va arribar fins a Murla. Un dels edificis més emblemàtics del poble i caracteritzat per la combinació d'una funció religiosa i una defensiva, és l'**església, fortalesa de sant Miquel**, la

qual es va convertir en el centre d'operacions militars de les tropes reials durant la revolta morisca, es poden observar elements defensius com les troneres i murs. L'església va ser construïda entre 1530 i 1545 sobre un castell andalusí, posteriorment ha sigut diverses vegades restaurat.

A més de l'església, podem visitar el seu safareig que hi ha just darrere, el llavador vell de Murla, molt particular perquè la font que nodreix d'aigua està a 100 metres i, per tant, l'aigua s'ha de canalitzar per davall de les cases del poble. Posteriorment, es va construir altre llavador al costat de la font, el nou llavador de Murla.

De nou, tornarem a Parcent per agafar el cotxe i ens dirigirem a la Platja l'Almadrava dels Poblets, on dinarem en un dels restaurants que hi han en aquesta platja de pedra i després caminarem fins a arribar a la torre de l'Almadrava, també coneguda com a torre del Palmar, construïda el 1552, junt amb la desembocadura del riu Girona. Aquesta torre construïda amb l'objectiu de defensar la costa dels pirates, és la més septentrional de la província d'Alacant.

En visitar aquesta torre defensiva del segle XVI, amb el cotxe conduïrem primer fins a la **torre del Gerro**, coneguda també com a torre d'Aigua Dolça, situada al municipi de **Dénia**. És una torre de guaita de caràcter militar del segle XVI. Aquesta formava part d'un sistema de defensa al voltant del Montgó, format per tres torres (sols queda aquesta en peu). L'any 1972 l'Ajuntament de Dénia va ordenar reconstruir per convertir-la en un interès cultural del municipi.

Finalment, amb el cotxe anirem al nucli residencial de Dénia, poble costaner de la Marina Alta. Allí farem un passeig ple d'encant entre les places i racons del **barri Baix la Mar**, un dels més antics de Dénia, situat entre el port i les muralles del castell. Este últim també el visitarem el **Castell de Dénia**, el seu disseny es remunta a l'època islàmica, entre els segles XI i XII. Els musulmans van aprofitar les antigues construccions romanes. En el segle XVI, per iniciativa del marquès de Dénia, es va renovar i va fortificar el castell davant les contínues amenaces de les incursions dels pirates barbarescos. Durant la guerra de Successió va resultar molt deteriorada i, arran d'això, es va abandonar pràcticament fins a principis del segle XIX que quedà en un estat avançat de ruïna. En 1958 van començar els treballs de restauració que han deixat la fortalesa en l'estat actual.

Per acabar aquesta experiència plena d'història, donarem una volta pel **barri de les Roques**, passejant pels seus carrers i on podrem degustar dos dels menjars tradicionals del poble, el polp i la melva seca.

Aquesta experiència està pensada per fer-la en dos dies, siguin consecutius o en dos dies diferents. L'equip de la MACMA proposem unes rutes, espais i edificis per visitar, però cada persona la pot adaptar l'experiència a les seues capacitats, resistència física i interessos. Si voleu ampliar informació o elements a visitar de cada poble, podeu entrar a la pàgina web de **Descobrim la Marina Alta i amb la motxilla adaptar l'experiència als vostres gustos.

I MÉS ENCARA. A la taula i al llit al primer crit.

Més per descobrir

On Menjar, On Dormir, On Comprar

A la taula i al llit al primer crit

On Dormir

On Menjar

On Comprar

Activitats i altres

ACTUALITAT

I Cicle d'experiències
Descobrim la Marina Alta

La Marina Alta. Un país minúscul i adorable

Rutes senderistes

Diumenge 2 de juny
8.30 h - Benissa
Ruta del Molí del Quisi

Diumenge 16 de juny
8.30 h - El Poble Nou de Benitatxell
Ruta dels Penya-segats

Dissabte 20 de juliol
20.00 h - Calp
Ruta pel Passeig ecològic

Dissabte 17 d'agost
20.00 h - Jesús Pobre
Ruta dels Tres Molins

Multiaventura

Diumenge 22 de setembre
8.30 h - Dénia
Nordic walking pel camí de la Colònia

Diumenge 6 d'octubre
8.30 h - Pego
Escalada a l'Escola de l'Escalada del CEP

Diumenge 20 d'octubre
9.30 h - Orba
Orientació i Geocaching per Orba i Orbeta

Diumenge 3 de novembre
8.30 h - Benigembla
Senderisme i via ferrata per la Cova de la Cistella

Diumenge 17 de novembre
8.30 h - La Vall de Laguar
Barranquisme al Salt de Fleix

Diumenge 8 de desembre
8.30 h - Beniarbeig
Espeleologia a la Cova Bolumini

Inscripció prèvia · Places limitades
Preu: 5€ (en concepte d'assegurança)
+ info: 630 992 488 (Fernando) TA-18-A
www.macma.org/esports
www.macma.org/turisme

**La MACMA converteix les
propostes de “Descobrim la
Marina Alta” en experiències reals**

Descobrim la Marina Alta és un conjunt d'experiències al medi natural a diferents indrets de la comarca. Amb aquesta proposta es combina l'activitat física amb el descobriment

del nostre territori i no sols en l'àmbit paisatgístic, sinó també botànic, patrimonial o cultural. Es tracta d'una iniciativa sorgida des de les àrees de cultura i patrimoni, i de la Xarxa Esportiva Marina Alta, tot i que en ella es treballarà des de totes les àrees de la Mancomunitat de forma coordinada, ja que a més a més, s'animarà a la població juvenil a gaudir d'un oci actiu, a través de la Xarxa Jove.

El projecte es va iniciar amb la creació d'una pàgina web i l'elaboració de 4 manuals de bones pràctiques: Soc de senda, Soc de carrer, Soc de mar i Soc de pedra. Els mateixos són d'accés públic i gratuït a través de la pàgina web de *Descobrim la Marina Alta*.

Per donar difusió al projecte i formar a la ciutadania en un ús responsable i sostenible dels espais naturals, es van elaborar uns vídeos d'animació promocionant cada un dels manuals. Ara s'ha volgut donar continuïtat al projecte i donar-li visibilitat fent el següent pas i creant experiències per a les persones interessades a participar.

Per això s'han programat per a 2024 un total de 10 eixides que combinen les diferents modalitats esportives que podem practicar en la nostra comarca. Es contemplen quatre eixides senderistes: dues diürnes i dues nocturnes que es realitzaran els mesos d'estiu coincidint amb la lluna plena. I sis experiències de multiaventura: una de nordic walking, una d'espeleologia, un descens de barrancs, una d'escalada, una que combina senderisme en una via ferrada i una que combina orientació i geocaching.

Les eixides es faran al llarg de tot l'any, encaixant en cada estació el tipus d'activitats que recomanem en funció del clima i dels canvis en el paisatge que trobem amb el pas dels mesos. Amb aquesta activitat la MACMA pretén impulsar i fomentar un ús responsable en la pràctica esportiva en el medi natural i posar en valor el nostre patrimoni.

S'han triat les experiències buscant donar a conèixer els diferents racons de la nostra comarca, zones de costa i d'interior, de nord a sud. "Tot i això, ens han quedat moltes propostes a la motxilla que volem mostrar-vos en edicions posteriors", explica Lluís Fornés, president de la Xarxa Esportiva. "Volíem donar continuïtat a les propostes de Camina la Marina i Camina la Lluna, que sempre han tingut molt d'èxit, però sumant les experiències que es promocionen en la nova pàgina web de la MACMA Descobrim la Marina Alta".

Per la seua part, Sergi Ferrús, president de l'entitat comarcal, ha comentat que "la iniciativa busca ser un punt de trobada de persones amb afinitats i gustos semblants que dediquen temps d'oci a l'esport en la Natura", alhora que destaca que "serveix per a generar productes turístics sobre la base de l'esport i patrimoni natural i cultural, que després puguen aprofitar els mateixos ajuntaments de la comarca".

Les eixides programades per aquest 2024 seran les següents:

- Diumenge 2 de juny - Benissa: Ruta Molí del Quisi (senderisme)
- Diumenge 16 de juny - El Poble Nou de Benitatxell: Ruta dels penya-segats (senderisme)
- Dissabte 20 de juliol - Calp: Ruta nocturna pel Passeig ecològic (senderisme nocturn)
- Dissabte 17 d'agost - Jesús Pobre: Ruta nocturna dels Molins (senderisme nocturn)
- Diumenge 22 de setembre - Dénia: Nordic walking
- Diumenge 06 d'octubre - Pego: Escalada
- Diumenge 20 d'octubre - Orba: Orientació i Geocaching
- Diumenge 03 de novembre - Benigembla: Senderisme i via ferrada

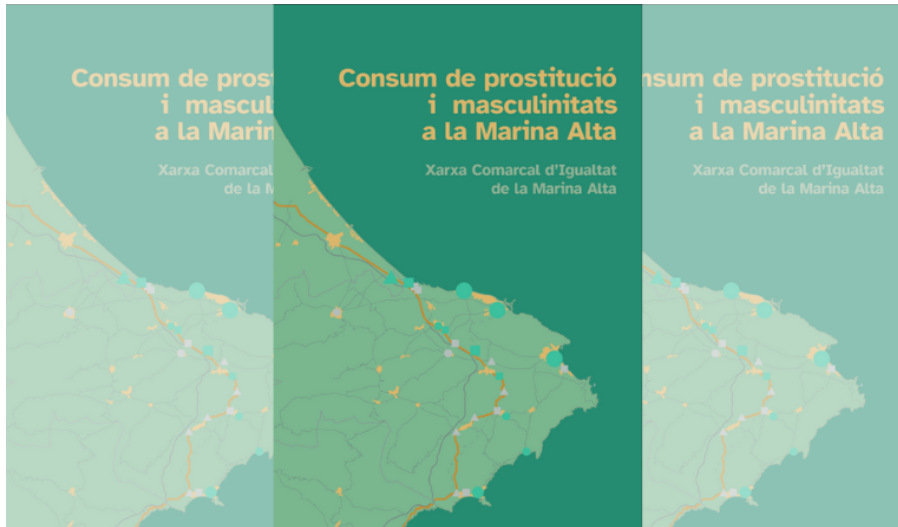
- Diumenge 17 de novembre - La Vall de Laguar: Barranquisme
- Diumenge 8 de desembre - Beniarbeig: Espeleologia

La MACMA ha creat un espai específic dins les seues pàgines web de Turisme i Esports, un apartat on es podran consultar totes les eixides així com accedir a les inscripcions. [Inscripcions](#)

RESSENYES

Ressenyes recerca 2024

Consum de prostitució i masculinitats a la Marina Alta - MASSMA

Consum de prostitució i masculinitats a la Marina Alta

MASSMA
MANCOMUNITAT
DE SERVEIS SOCIALS
DE LA MARINA ALTA

La Xarxa Comarcal d'Igualtat de la Marina Alta, formada pel conjunt de Regidories d'Igualtat de Dènia, Xàbia, Calp, Teulada Moraira, Benissa, El Poble Nou de Benitatxell, i també per la Mancomunitat de Serveis Socials de la Marina Alta, ha impulsat l'execució d'aquest estudi. Els objectius de la Xarxa són potenciar el treball en xarxa i la coordinació entre Ajuntaments de la Marina Alta en matèria d'Igualtat de gènere i Diversitat; afavorir l'intercanvi de pràctiques, estratègies i serveis com a model de bones pràctiques; la cooperació en la realització de projectes

innovadors i experimentals, la promoció i millora dels recursos existents a la comarca en matèria de Violència de Gènere i promoció de la Igualtat; i l'eficiència pressupostària dels recursos d'Igualtat i Diversitat.

Aquesta publicació recull un estudi qualitatiu sobre el consum de prostitució femenina per part d'homes en la Marina Alta, una de les comarques del País Valencià amb més concentració d'espais de prostitució. Aquest treball posa l'accent en la relació d'aquest fenomen amb els mandats patriarcals que configuren la construcció social de les masculinitats, prestant especial atenció a com el consum de prostitució s'aprén, comparteix, naturalitza i legitima a través d'una sèrie de pràctiques i rituals col·lectius homosocials associats a àmbits de vida com la feina, la festa o l'esport.

L'objectiu d'aquest estudi és contribuir a orientar polítiques públiques locals que treballen per l'eliminació de les múltiples desigualtats que vertebreren el món de la prostitució. Les dones que exerceixen han de ser el subjecte prioritari de les polítiques en aquest àmbit, però també és fonamental desenvolupar investigacions i actuacions públiques. Aquest estudi pretén, en suma, contribuir a desmuntar les masculinitats hegemòniques, els mandats patriarcals i les pràctiques col·lectives que subjauen al consum de prostitució en el context de la Marina Alta.

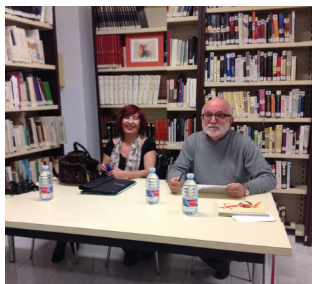
RESSENYES

Ressenyes literàries 2024

Kodur, el gegant de Segària - A. Prats i Gràcia

Kodur, el gegant de Segària

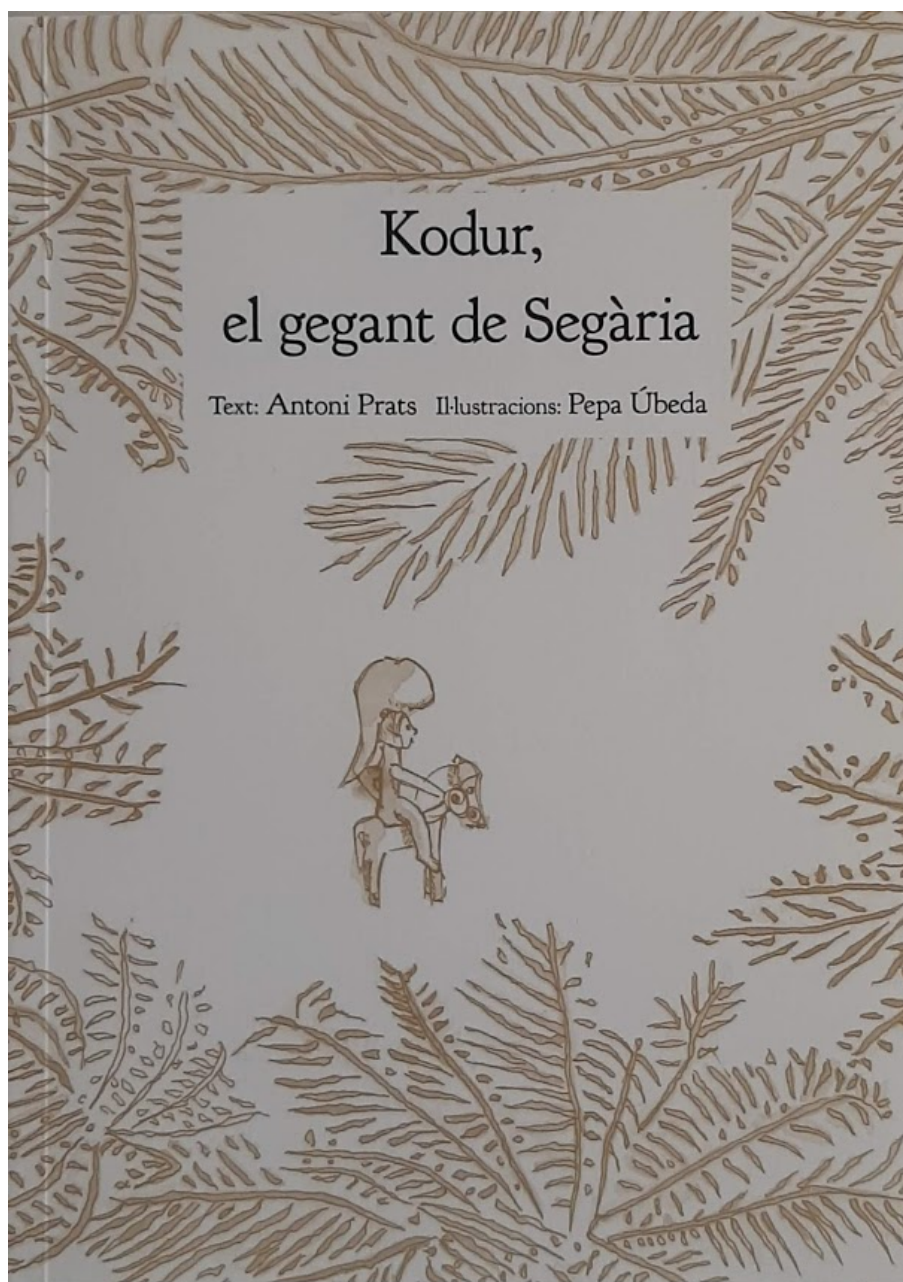

Antoni Prats i Gràcia va nèixer a Sueca l'any 1946 i resideix a la Marina Alta des del 1971. L'autor és poeta i crític literari valencià. Les seues obres solen ser poètiques, encara que també en produeix d'assaig. El llicenciat en Filosofia ha estat treballant de docent a Pego i Dénia. Més avant, es va llicenciar també en Filologia Catalana. A més, ha fundat, junt amb una colla d'amics, la revista de literatura L'Aiguadolç, la qual va dirigir fins al 2012, i fou president de l'IECMA des del 1998 fins al 2011.

Pepa Úbeda, nascuda a Carcaixent l'any 1953, és l'autora de les il·lustracions que apareixen al llibre i componen la meitat d'aquest. També, ha estat professora de secundària. És llicenciada en Arts i en Lletres, i ha projectat la seua

creativitat en els dos vessants, la literatura i la plàstica, de les quals ha destacat principalment amb l'habilitat de la il·lustració.

Durant la lectura d'aquesta novel·la t'immersedràs en la llegenda ambientada en temps llunyans, quan els ibers de l'Alt de Benimaquia estaven en lluita contra els romans, i que transcorre a la Serra de Segària, i a la Marina Alta en general. A més, aquest relat breu esmena diversos recursos representatius de la comarca, com el riu Gorgos, que fan d'aquest llibre una obra narrativa-històrica i cultural.

RESSENYES

Ressenyes musicals 2024

Sentimantral - Malparlat

Sentimantral

El grup de rap valencià Malparlat prové de la Plana Baixa. Els components del grup són Alfons Pérez, el Blüe, i el discjòquei Ximo Agut, conegut com a DJ Sinic, de la

Vall d'Uixó.

Els artistes van publicar el seu primer disc 'Poèticament incorrecte' l'any 2019, el qual conté una cançó anomenada 'Taronja', un trap que critica la situació del cítric amb ironia i humor àcid.

Sentimantral és el segon àlbum musical del grup, el nom és una fusió entre sentiment i mantra, ja que el mantra és un instrument que serveix per a alliberar la ment del flux de pensaments que la conformen, i el Blüe és el que sentia quan era adolescent amb el rap, i és el que vol fer sentir amb el seu rap. El sentiment perquè va lligat a la poesia pel simple fet de ser-ho.

El disc té un total de 17 cançons, que són 'Rap & poesia', 'La vida en xarxes', 'A fer la mà', 'Pots comptar amb mi', 'Somnis', 'Inanna', 'Carolina', 'De monstres i homes', 'Quan estem junts', 'Aigües mortes', 'Plou', 'Emporta-te'l a casa', 'La fera ferotge', 'Mil llibres', 'Ma mare em busca núvia', 'La llengua de ma casa' i 'Espantacriatures'.

A diferència del primer disc, s'ha comptat amb diverses col·laboracions, com la de Calmoso & Làuder, La Pepa, Ofèlia, Rubén Felis, Exòtic (LTS), Sociologia Animal o Sam Oceans. Destaca entre elles la participació d'Àlex Seguí (La Gossa Sorda, Aspencat) i Mireia Vives en la cançó Aigües mortes.

L'ENTREVISTA DEL MES

Entrevistes 2024

Mcarmen Cambrils - Animadora 2D

ENTREVISTA A MCARMEN CAMBRILS, LLICENCIADA EN BELLES ARTS I ANIMADORA 2D

Mcarmen Cambrils, nascuda a Pego el 2 de desembre el 1987, estudia Belles arts a la Universitat Politècnica de València i anys després s'especialitza amb el Màster d'Animació de la mateixa universitat i realitza pràctiques com a becària en l'empresa Blue Dream.

Actualment, Cambrils és una Animadora 2D que ha treballat en multitud de peces d'animació, destacant en la seua trajectòria 6 curtmetratges, 3 llargmetratges (actualment treballant en un quart llargmetratge) i alguns encàrrecs publicitaris. Naix a Pego, un poble de la Marina Alta, al nord de la província d'Alacant. Des de xicoteta va tindre molt clar que es volia dedicar a l'animació, i per això va realitzar els estudis de Belles arts en la Universitat Politècnica de València. Acabant d'especialitzar els seus estudis en el Màster d'Animació de la UPV.

Ja graduada, va tindre l'oportunitat de realitzar pràctiques en diverses empreses i veure com es treballava des de dins en una producció d'animació. Va ser en 2017 quan troba l'oportunitat de dedicar-se a això de ple, en el curtmetratge "Soy una Tumba" dirigit per Khris Cembe. Posteriorment, tornen a treballar junts en el Curtmetratge "Homeless Home" dirigit per Alberto Vázquez amb Khris Cembe com a Director d'Animació. Els dos curtmetratges són nominats a Millor Curtmetratge d'Animació en els premis Goya.

Al llarg d'aquests anys, a més d'aquests curtmetratges, Cambrils ha tingut l'oportunitat de treballar en "Nacer" de la productora Autie Films. Curtmetratge que també va ser nominat en els Premis Goya 2022 en la categoria de Millor Curtmetratge d'Animació.

Punt d'unió entre aquests diversos treballs és la productora Vasca Uniko, amb la qual Cambrils ha treballat diversos anys en les seues diferents produccions, destacant "LOOP". Curtmetratge dirigit per Pablo Polledri, on MCarmen va formar part de l'equip d'animació. Va ser de la mà d'aquest curtmetratge que en 2023 finalment un dels projectes on va treballar Cambrils va obtindre el "cabezón". Convertint-se en el curtmetratge guanyador del Premi Goya al Millor curtmetratge d'Animació en 2023.

Amb el temps, va arribar el moment de fer el salt als llargmetratges. Esta oportunitat se li presenta amb "Unicorn *Wars" pel·lícula dirigida per Alberto Vázquez on va formar part de l'equip sènior d'animadors dirigits de nou per Khris Cembe. El llargmetratge es va estrenar en 2022 en l'anteriorment citat Festival d'Annecy. I també va tindre la seua estrena en cinemes l'octubre del 2022. "Unicorn *Wars" es va alçar també amb el Premi Goya en 2023, en la categoria de Millor Llargmetratge d'Animació. L'alegria va ser doble eixe any per a Cambrils.

El camí en l'animació va continuar, aquesta vegada portant a Mcarmen a formar part de l'equip Sènior d'animadors de la pel·lícula "Robot Dreams" dirigida per Pablo Berger. Pel·lícula que també va aconseguir alçar-se amb el Premi

Goya a Millor Llargmetratge d'Animació 2024. A més, va arribar a estar Nominada als prestigiosos Premis Oscar aquest mateix any en la Categoria de Millor Llargmetratge d'Animació.

En 2023, Cambrils va estar treballant com a Supervisora en la pel·lícula "Mariposas Negras" dirigida per David Baute i amb Pepe Sánchez a la direcció d'Animació. El repte i la responsabilitat al qual s'ha hagut d'enfrontar en aquesta producció ha sigut major, ja que ha estat a càrrec d'un dels dos equips d'animadors. La pel·lícula tindrà el seu punt d'eixida al públic i estrena aquest 2024 en el Festival d'Annecy.

Actualment, en març de 2024, Mcarmen s'ha unit a l'equip d'animació del que seria la seua quarta producció de llargmetratge, el nou treball d'Alberto Vázquez, titulat "Decorado" on forma part de l'equip d'animació com a Animadora Sènior.

Com vas descobrir el món de l'animació?

L'animació arriba a mi veient-la en la televisió. Com a persona nascuda en l'època dels 80-90 (època d'esplendor per als dibuixos animats), em passava llargues hores davant de la televisió veient Dragon Ball, Isidoro, David el Gnomo, Chip i Chop... entre altres. I entre això i que des de xicoteta m'encantava fer treballs manuals i dibuixar... No va ser estrany que a mesura que vaig anar creixent amb les sèries de dibuixos animats i les pel·lícules de la Warner Bros i Walt Disney començarà a somiar que algun dia jo podria donar vida i animar eixos personatges que veia a través de la pantalla.

En què treballa un animador/a?

Una pel·lícula podríem dir que té tres fases:

1. La preproducció, és la fase que engloba el departament d'art i personatges. És on es desenvolupa el "storyboard", els fons i es realitza el disseny de personatges, que després s'usaran per a animar entre altres coses necessàries per a començar a desenvolupar la història.

2. La producció, és la fase en la qual entrem els animadors. On es desenvolupen les escenes i es donen vida als personatges. Es netegen els dibuixos i s'acolorixen.
3. La postproducció, és on s'organitzen totes les escenes es munten i acaben d'unificar tot el treball unint l'animació, el so, l'etalonatge..., per a arribar al resultat final que veiem en pantalla.

Perquè pugui fer el meu treball d'animadora, en una producció ja ha d'estar la preproducció bastant avançada. Pel fet que així se'ns facilite la informació necessària per a començar a dibuixar i a donar vida als personatges. Sempre ajustant-nos al "brief" del director i acompanyats per les directrius del director d'animació.

El treball d'un animador consisteix a donar vida dibuixant fotograma a fotograma els personatges. A mi m'agrada dir que un animador és un actor encobert. L'animador ha de ser versàtil i saber adaptar-se a diferents estils, tant de dibuix com d'animació, així com als ritmes i temps de cada producció.

A l'animador ens arriba el pla que cal animar amb el fons i alguna referència de la pose del personatge, per a saber on ha d'anar posicionat, a partir d'ací, amb la informació de referència dels personatges, l'animador començaria a dibuixar frame a frame (dibuix a dibuix) el que ha d'ocórrer en el pla.

Com va ser el procés de començar a treballar amb aquesta feina?

Els meus inicis van ser una mica lents, no va ser fins que me'n vaig anar d'Erasmus que no vaig poder realitzar assignatures d'animació. En belles arts (durant la llicenciatura) les assignatures d'animació eren optatives i es cursaven a partir de quart de carrera. Any en què jo vaig realitzar Erasmus en Torino (Itàlia) i vaig tindre per primera vegada accés a una tauleta gràfica i a programes digitals d'animació. Vaig tornar a València molt motivada, amb ganes de fer totes les assignatures d'animació possibles en

l'any de carrera que em quedava i continuar amb el que hi havia après. Vaig aconseguir matricular-me anys més tard en el Màster d'animació per a especialitzar-me en aquest camp. Ja acabats els estudis vaig començar a assistir a festivals i mercats on vaig començar a conèixer a gent de la indústria, productores i estudis que em van obrir les portes.

No és una feina fàcil de trobar. Quins consells donaries a persones que estan començant a estudiar o treballar en aquesta professió?

És un treball de llarg fons. Si tenen clar que l'animació és el que els motiva i al que volen dedicar el seu futur, els diria que siguin perseverants i treballen, quan puguin, en projectes professionals i quan no, pel seu propi compte. Cal dibuixar i dibuixar molt, per això és necessari tindre una bona base i un traç solt. No és un camí fàcil, ja que com qualsevol camp artístic, poder dedicar-se de ple i viure d'això és bastant complicat. Es pot? Clar que es pot, cada vegada hi ha més projectes i oportunitats a Espanya, però cal treballar intensament per a tindre una bona base i ser versàtil. Una altra cosa és, ser generosos amb el seu art. L'animació és un treball d'equip i cal saber compartir, acceptar i valorar el treball dels altres igual que el d'un propi.

Quina és la forma de treball en l'animació? Treballeu en conjunt diverses persones o tu sola? Treballes per projectes o amb una empresa en concret?

El treball d'animació és un treball d'equip. L'animador com he explicat anteriorment, s'incorpora a un projecte quan ja s'està treballant la fase de producció. L'equip sol estar compost de 3 a 20 animadors, més o menys, sempre dependent del pressupost del projecte. Després, cada animador té els seus propis plans o seqüències per a animar, però és necessari el treball en equip per a cuidar que els dibuixos dels personatges i no se'n vagen molt d'un animador a un altre, a més de cuidar els ràcords entre pla i pla.

En el meu cas, jo treballo per projectes. No treballo per a un únic estudi ni productora. És segons l'anyada i els projectes

que hi haja en eixe moment. Encara que, és veritat que fa molts anys que treballo en projectes per a productora Uniko o la productora Abano *Produccions. Però no tinc exclusivitat.

Sempre has treballat en animació de pel·lícules o amb videojocs també?

Fins al dia de hui, he estat més centrada en l'animació per a curtmetratges i llargmetratges 2D. L'única experiència que tinc en el camp dels videojocs són unes pràctiques que vaig realitzar un estiu en una empresa que es dedicava a això. Però, mai he tingut l'oportunitat de dedicar-me a aquest camp professionalment.

El món de l'animació, videojocs, cine, efectes especials, etc. avança molt ràpidament. Què fas per estar al dia de tots els avenços que hi ha?

Intente estar bastant al dia amb els diferents softwares d'animació que hi ha, així com saber gastar-los tots mínimament, ja que després moltes vegades en cada producció es decideix gastar un programa diferent per al desenvolupament de l'animació.

M'enfoque més a aprendre cada programa perquè el dia que em toque gastar-lo això no siga un problema que dificulte el meu treball. Una altra cosa que ajuda molt a estar al dia dels nous avenços en la indústria de l'animació és assistir a mercats o festivals on es reunisquen professionals del sector i es realitzen xarrades o conferències. Festivals com el Weird, el Animac o els Quirino.

Què és el que més t'agrada de l'animació?

El que més m'agrada del meu treball és poder donar vida a personatges des de 0 a través del llapis. M'encanta la unió d'equip que es genera amb la resta d'animadors i professionals que treballen en una producció. Però, sobretot, el moment més fantàstic i emocionant sens dubte, és quan ja acabada la pel·lícula o el curtmetratge tens l'oportunitat de veure'l en una sala, en pantalla gegant, no es pot descriure, és entre orgull i incredulitat quan veus actuar i viure la seua història als personatges que durant mesos has estat dibuixat una vegada i una altra.

Com sents que la pel·lícula que has fet als protagonistes, haja guanyat dos Goyes?

És tot un orgull, que els projectes on empres mesos i a vegades fins i tot anys de treball, tinguen una bona acollida tant en festivals com en sales de cinema. Al final, l'única forma que tenim per a saber si el projecte agrada al públic moltes vegades és a través dels premis o de la publicitat que es fa sobre aquests projectes.

I si a més, un d'aquests premis és ni més ni menys que el prestigiós premi Goya..., doncs perdoneu-me l'expressió, és un subidón! I si a més fas doblat i en lloc d'un, la mateixa nit te'n donen dos... És increïble. La veritat que és una recàrrega de piles.

Estàs treballant en altre projecte?

Sí, actualment estic treballant en el nou llargmetratge d'Alberto Vázquez titulat "Decorado".

Juny de 2024

 Whatsapp

 Telegram

 Correu electrònic

O seguïu-nos a les Xarxes Socials!

Mancomunitat Comarcal de la Marina Alta:

Xarxa Jove Marina Alta:

Xarxa Esportiva Marina Alta:

